

**«Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районының Куйбышев
Затоны шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге Советы
КАРАРЫ**

2021 елның 10 декабре

№44

**Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районының
«Куйбышев Затоны шәһәр тибындагы поселогы»
муниципаль берәмлеген Шәһәр төзелеше
проектлауның жирле нормативларын
раслау турында**

«Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрдәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 14 статьясындагы 1 өлешенң 20 пункты, «Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексы» 2004 елның 29 декабрдәге , 190-ФЗ номерлы Федераль законның 29.4 статьясы, "Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районының Куйбышев Затоны шәһәр тибындагы поселогы" муниципаль берәмлеге Уставы нигезендә "Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районының Куйбышев Затоны шәһәр тибындагы поселогы" муниципаль берәмлеге Советы карар бирә:

1. «Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районының Куйбышев Затоны тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеген (1-нче кушымта) Шәһәр төзелеше проектлауның жирле нормативларын расларга.
2. Татарстан Республикасының хокукий мәгълүматның рәсми порталында бастырып чыгарырга һәм Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районының рәсми сайтында «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә урнаштырырга.
3. Әлеге карарның үтәлешен тикшереп торуну «Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районының Куйбышев Затоны шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге башлыгы Ефимов Николай Борисовичка йөкләргә.

«Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль
районының Куйбышев Затоны шәһәр тибындагы
поселогы» муниципаль берәмлеге башлыгы

Н. Б. Ефимов

Татарстан Республикасы Кама
Тамагы муниципаль районының
«Куйбышев Затоны шәһәр
муниципаль берәмлеге Советының
2021 елның 10 декабрендәге 44
номерлы карарына кушымта

**ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ КАМА ТАМАГЫ
МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ» КУЙБЫШЕВ ЗАТОНЫ ШӘҺӘР
ТИБЫНДАГЫ ПОСЕЛОГЫ» ШӘҺӘР ТӨЗЕЛЭШЕ
ПРОЕКТЛАШТЫРУНЫҢ ЖИРЛЕ НОРМАТИВЛАРЫ**

Казан 2021

ЭЧТӘЛЕК

1. ГОМУМИ НИГЕЗЛӘМӘЛӘР	5
2. ИСӘП-ХИСАП КҮРСӘТКЕЧЛӘРЕН КУЛЛАНУ КАГЫЙДӘЛӘРЕ ҺӘМ ӨЛКӘСЕ	7
3. ШӘҺӘР ЖИРЛЕГЕНЕҢ КЫСКАЧА ХАРАКТЕРИСТИКАСЫ.	8
4. ТӨП ӨЛЕШЕ. ЖИРЛЕ ӘҺӘМИЯТТӘГЕ ОБЪЕКТЛАР БЕЛӘН ТӘЭМИН ИТЕЛЭШНЕҢ МИНИМАЛЬ РӨХСӘТ ИТЕЛГӘН ДӘРӘЖӘСЕНЕҢ ИСӘП-ХИСАП КҮРСӘТКЕЧЛӘРЕ, МОНДЫЙ ОБЪЕКТЛАРНЫҢ ШӘҺӘР ЖИРЛЕГЕ ХАЛКЫ ӨЧЕН ТЕРРИТОРИАЛЬ МӨМКИН БУЛГАН МАКСИМАЛЬ ДӘРӘЖӘДӘ ФАЙДАЛАНЫЛУЫ КҮРСӘТКЕЧЛӘРЕ, ӘЛЕГЕ ОБЪЕКТЛАРНЫҢ НОРМАТИВ ИХТЫЯЖЫ ҺӘМ АЛАРНЫ УРНАШТЫРУ БУЕНЧА РЕКОМЕНДАЦИЯЛӘР.	10
4.1. Торак зоналары территориясен тәэмин итүнең исәп күрсәткечләре.	9
4.2. Мәдәният өлкәсендә һәм ял итүне оештыру өлкәсендә шәһәр жирлегенәң жирле әһәмияттәге объектлары.....	10
4.3. Шәһәр жирлегенәң физик культура һәм массакүләм спорт өлкәсендәге жирле әһәмияттәге объектлары.....	11
4.4. Сәламәтлек саклау өлкәсендә шәһәр жирлегенәң жирле әһәмияттәге объектлары.	12
4.5. Сәүдә һәм көнкүреш хезмәте күрсәтү өлкәсендә шәһәр жирлегенәң жирле әһәмияттәге объектлары.....	12
4.6. Авыл жирлегенәң мәгълүмат һәм элемтә өлкәсендәге жирле әһәмияттәге объектлары.	14
4.7. Идарә итү учреждениеләре һәм кредит-финанс оешмалары өлкәсендә шәһәр жирлегенәң жирле әһәмияттәге объектлары.....	15
4.8. Торак-коммуналь хужалык объектлары өлкәсендә шәһәр жирлегенәң жирле әһәмияттәге объектлары.....	16
4.9. Жәмәгать тәртибен саклау өлкәсендә шәһәр жирлегенәң жирле әһәмияттәге объектлары.....	18
4.10. Шәһәр жирлегенәң көнкүреш һәм сәнәгать калдыкларын утильләштерү һәм эшкәртү өлкәсендәге жирле әһәмияттәге объектлары, күрсәтелгән объектларны урнаштыруга тәкъдимнәр.....	18
4.11. Шәһәр жирлегенәң муниципаль район чикләрендә һәм шәһәр жирлекләренәң торак пунктлары чикләрендә торак пунктлар чикләреннән тыш транспорт хезмәте күрсәтү һәм жирле әһәмияттәге автомобиль юллары өлкәсендәге жирле әһәмияттәге объектлары.....	20
4.12. Шәһәр жирлегенәң территорияләрне төзекләндерү һәм яшелләндерү өлкәсендәге жирле әһәмияттәге объектлары.....	24
4.13. Халыкны электр, жылылык, газ һәм су белән тәэмин итү өлкәсендә авыл жирлегенәң жирле әһәмияттәге объектлары.....	24
4.13.1 . Авыл жирлегенәң электр белән тәэмин итү объектларында халыкның норматив ихтыяжларын билгеләүгә тәкъдимнәр.....	24
4.13.2 . Авыл жирлегенәң жылылык белән тәэмин итү объектларында халыкның норматив ихтыяжларын билгеләүгә тәкъдимнәр.....	26

4.13.3 . Авыл жирлегенең газ белән тәэмин итү объектларында халыкның норматив ихтыяжын билгеләүгә тәкъдимнәр.	26
4.13.4 . Су белән тәэмин итү объектларында авыл жирлеге халкының норматив ихтыяжларын билгеләүгә тәкъдимнәр.....	27
4.13.5 . Су бүлеп бирелгән объектларда авыл жирлеге халкының норматив ихтыяжларын билгеләүгә тәкъдимнәр.....	28

ИСӘП-ХИСАП КҮРСӘТКЕЧЛӘРЕН НИГЕЗЛӘУ БУЕНЧА МАТЕРИАЛЛАР

1. ГОМУМИ НИГЕЗЛӘМӘЛӘР

Шәһәр жирлеген шәһәр төзелешен проектлауның жирле нормативлары ш.т.п. Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районының «Куйбышев Затоны (алга таба - нормативлар) Россия Федерациясе, Татарстан Республикасы законнары һәм Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районының норматив-хокукый актлары нигезендә эшләнгән.

Әлеге нормативлар белән жайга салынмаган мәсьәләләр Россия Федерациясе территориясендә гамәлдә булган законнар һәм норматив-техник документлар белән «Техник жайга салу турында» 2002 елның 27 декабрендәге 184-ФЗ номерлы Федераль закон таләпләре нигезендә жайга салына.

Әлеге нормативлар шәһәр төзелеше эшчәнлегенә шәһәр жирлеге территориясендә үз эшчәнлеген гамәлгә ашыручы барлык субъектлары өчен мәжбүри «шәһәр төзелеше эшчәнлеге. Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районының “Куйбышев Затоны ш.т.п.” оештыру-хокукый рәвешенә бәйсез рәвештә.

Шәһәр төзелешен проектлауның жирле нормативларын раслау, аларга үзгәрешләр кертү федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары, шәһәр жирлеге жирле үзидарә органнарының норматив хокукый актлары нигезендә шәһәр төзелеше ш.т.п. Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районының «Куйбышев Затоны ш.т.п.».

Әлеге нормативлар авыл жирлеге халкының жирле әһәмияттәге объектлары белән тәэмин ителешенә мөмкин булган минималь дәрәжәсенә исәп күрсәткечләре жыелмасын; мондый объектларның авыл жирлеге халкы өчен мөмкин булган максималь дәрәжәдә территорияль файдалана алуының исәп-хисап күрсәткечләрен билгели.

Авыл жирлеге халкының минималь мөмкин булган тәэмин ителеш дәрәжәсенә исәп күрсәткечләре һәм мондый объектларның авыл жирлеге халкы өчен максималь рөхсәт ителә торган территория дәрәжәсенә исәп күрсәткечләре билгеләнә торган жирлекнең жирле әһәмияттәге объектларына түбәндәге өлкәләргә карый торган объектлар керә:

- халыкны электр, жылылык, газ һәм су белән тәэмин итү, су чыгару;
- торак пунктлар чикләрендә жирле әһәмияттәге автомобиль юллары, жирлекнең жирле әһәмияттәге транспорт объектлары;
- социаль яклауга мохтаж гражданның хокукларын тәэмин итү максатларында гамәлгә ашырыла торган торак төзелеше;
- мәдәният, массакуләм ял итү, ял итү;
- мәгълүматлаштыру һәм элементә;
- физик культура һәм массакуләм спорт;
- көнкүреш калдыкларын жыю һәм алып китү, төзекләндерү һәм яшелләндерү;
- ритуаль хезмәтләр күрсәтү;
- социаль тәэмин итү һәм социаль яклау.

Нормативлар түбәндәге өлешләренә үз эченә ала:

– төп өлөш (авыл жирлеге халкының жирле аһамияттәге объектларының тәэмин ителешенәң минималь мөмкин булган дәрәжәсенәң исәп-хисап күрсәткечләре; мондый объектларның авыл жирлеге халкы өчен максималь рөхсәт ителә торган дәрәжәсенәң исәп-хисап күрсәткечләре);

– нормативларның төп өлөшәңдәге исәп-хисап күрсәткечләрен нигезләү материаллары;

– нормативларның төп өлөшәңдә булган исәп-хисап күрсәткечләрен куллану кагыйдәләре һәм өлкәсе;

– жирлекнең жирле аһамияттәге объектларында авыл жирлеге халкының норматив ихтыяжын билгеләүгә, күрсәтелгән объектларны урнаштыруга тәкъдимнәр;

– шәһәр жирлегенәң кыскача характеристикасы «шәһәр тибындагы бистә. Куйбышев Затоны».

2. ИСӘПЛӘҮ КҮРСӘТКЕЧЛӘРЕН КУЛЛАНУ КАГЫЙДӘЛӘРЕ ҺӘМ ӨЛКӘСЕ

Әлеге нормативлар белән билгеләнә торган исәп-хисап күрсәткечләре «Куйбышев Затоны» шәһәр жирлеген территорияль планлаштыру документларын эзерләгәндә, килештергәндә, раслаганда һәм гамәлгә ашырганда, Кама Тамагы авыл жирлегә территорияләренә карата эшләнә торган территорияне планлаштыру документларын эшләгәндә кулланыла.

Шәһәр төзелешен проектлау нормативлары дәүләт хакимияте органнары һәм жирле үзидарә органнары, шәһәр төзелеше эшчәнлегә турындагы законнарның үтәлешенә контроль һәм күзәтчелек органнары карарларын кабул итү өчен файдаланыла.

Шәһәр жирлегенәң жирле әһәмияттәге объектлары исемлегә, жирлек халкының минималь мөмкин булган тәмин ителеш дәрәжәсенәң исәп-хисап күрсәткечләре һәм мондый объектларның шәһәр жирлегә халкы өчен максималь рөхсәт ителә торган территория дәрәжәсенәң исәп-хисап күрсәткечләре әлеге нормативларның төп өлешендә китерелгән, алар үтәлү өчен мәжбүри.

Гамәлдәге норматив документларны, шул исәптән әлеге нормативларда сылтама бирелгәннәрне гамәлдән чыгарганда һәм (яисә) үзгәрткәндә, гамәлдән чыгарылган нормаларга таянырга кирәк.

3. «КАМА ТАМАГЫ МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ КУЙБЫШЕВ ЗАТОНЫ ШТП» ШӘҺӘР ЖИРЛЕГЕНЕҢ КЫСКАЧА ХАРАКТЕРИСТИКАСЫ

Шәһәр жирлегенең кыскача характеристикасы «шәһәр тибындагы бистә. Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районының «Куйбышев Затоны штп», шулай ук халыкның саны, тыгызлыгы һәм социаль-демографик составы турында белешмәләр, шәһәр жирлегенең башка характерлы үзенчәлекләре 1 нче таблицада китерелгән.

1 нче таблица

«Куйбышев Затоны» шәһәр жирлегенең кыскача характеристикасы

№ п\п	Күрсәткеч исеме	Характеристика
1	Шәһәр жирлеге территориясенең муниципаль район һәм Татарстан Республикасы структурасында урнашуы	«Куйбышев Затоны штп» шәһәр жирлеге Кама Тамагы муниципаль районының көньяк өлешендә, Татарстан Республикасының көнбатыш өлешендә урнашкан.
2	Торак пункт чикләрендә территориянең гомуми мәйданы, гектар	383,62
4	Даими халык саны 01.01.2021 елның 1 гыйнварына	
	барлыгы, мең кеше.	2840
	шул исәптән:	
	балалар яше	442
	хезмәткә сәләтле яшьтәге	1368
	хезмәткә сәләтле яштән өлкәнрәк	1030
5	2030 елга даими халык санын фаразлау	2863
6	2021 елның 1 гыйнварына торак фонды күләме, мең кв. метр торак мәйданы	
	барлыгы, мең кв.м	63,62
	шул исәптән:	
	индивидуаль торак фонды	31,20
	- күпфатирлы торак фонды	29,42
7	Халыкның торак белән тәэмин ителеш дәрәжәсе, кв. м/кеше.	22,4
8	«Куйбышев Затоны» шәһәр жирлеге территориясендә табигать-климат шартлары	
	климат районы (төзелеш өчен климатик районлаштыру картасы нигезендә)	II
	сейсмик куркыныч дәрәжәсе (баллар)	6 – 7
	табигать-климат шартларының гомуми бәяләнүе	уңайлы

4. ТӨП ӨЛӨШ ЖИРЛЕ ӘҢӘМИЯТТӘГЕ ОБЪЕКТЛАР БЕЛӘН ТЭЭМИН ИТЕЛЭШНӨҢ МИНИМАЛЬ РӨХСӘТ ИТЕЛГӘН ДЭРӘЖӘСЕНӨҢ ИСӘП-ХИСАП КҮРСӘТКЕЧЛӘРЕ, МОНДЫЙ ОБЪЕКТЛАРНЫҢ ШӘҺӘР ЖИРЛЕГЕ ХАЛКЫ ӨЧЕН ТЕРРИТОРИАЛЬ МӨМКИН БУЛГАН МАКСИМАЛЬ ДЭРӘЖӘДӘ ФАЙДАЛАНЫЛУЫ КҮРСӘТКЕЧЛӘРЕ, ӘЛЕГЕ ОБЪЕКТЛАРНЫҢ НОРМАТИВ ИХТЫЯЖЫ ҺӘМ АЛАРНЫ УРНАШТЫРУ БУЕНЧА РЕКОМЕНДАЦИЯЛӘР.

4.1. Торак зоналары территориясен тээмин итүнең исәп күрсәткечләре.

Социаль яклауга һәм ярдәмгә мохтаж гражданнарның торак хокукларын тээмин итү максатларында гамәлгә ашырыла торган торак төзелеше өлкәсендә жирле әһәмияттәге объектлар өчен билгеләнә торган исәп-хисап күрсәткечләре 2 нче таблицада бирелгән.

2 нче таблица

Торак төзелеше өлкәсендә жирле әһәмияттәге объектлар өчен билгеләнә торган исәп-хисап күрсәткечләре

№ т/б	Объект исеме	Халыкның минималь рөхсәт ителгән тээмин ителеше дәрәжәсе		Халык өчен территориаль мөмкинлекләрнең максималь мөмкин булган дәрәжәсе
		2021 ел	2030 ел	
1	Шәһәр торак пунктларында торак урыннары	23,1	30,5	Билгеләнми
Искәрмә: Расчетлы күрсәткечләр перспективага 2025, 2035 елларда ирешелгән торак урыннарның гомуми мәйданы белән тээмин ителешенең факттагы минималь дәрәжәсен исәпкә алып төзәтелә.				

Торак төзелеше күләмнәренең һәм торак төзелеше типларының хисап күрсәткечләре гамәлдәге һәм фаразлана торган социаль-демографик вәзгыятьне һәм халыкның керем дәрәжәсен исәпкә алып башкарылырга тиеш.

Торак төзелеше характеры нигезендә 3 нче таблицада китерелгән төзелеш типлары аерылып тора.

3 нче таблица

Торак төзелеше характеристикалары

№ т/б	Торак төзелеш тибы	Төзелеш характеристикасы
1	Кече катлы торак төзелеше	3 катка кадәр биеклектәге индивидуаль утар төзелеше; 3 катка кадәр биеклектәге блокланган торак йортлар төзү; 4 катка кадәр биеклектәге күпфатирлы торак йортлар белән төзелеш
2	Урта катлы торак төзелеше	5-8 катлы күпфатирлы торак йортлар төзү
3	Күпкатлы торак төзелеше	9 катлы һәм аннан югарырак биеклектәге күпфатирлы торак йортлар белән төзелеш

Торак төзелеше типларын бүлеп бирү, аларны оештыруга карата таләпләрне билгеләү жирдән файдалану һәм шәһәр жирлеген төзү кагыйдәләре белән гамәлгә ашырыла.

Торак пунктларда торак төзүнең норматив параметрлары 7 нче бүлекнең 42.13330.2016 СНиП 2.07.01-89 Актуализацияләнган редакция таләпләре нигезендә билгеләнә. Шәһәр төзелеше. Шәһәр һәм авыл жирлекләрен планлаштыру һәм төзү».

4.2. Мәдәният өлкәсендә һәм ял итүне оештыру өлкәсендә шәһәр жирлегенен жирле әһәмияттәге объектлары

Мәдәният, массакуләм ял итү, ял итү объектларын һәм аларның параметрларын урнаштыруга таләпләр 42.13330.2016 «Шәһәр төзелеше. Шәһәр һәм авыл жирлекләрен планлаштыру һәм төзү" (Д кушымтасы).

Шәһәр жирлегенен «Куйбышев Затоны» шәһәр жирлеге халкының мәдәният һәм ял итү объектлары белән тәмин ителеш дәрәжәсенен, мондый объектларның халык өчен территорияль мөмкинлекләре дәрәжәсенен тәкъдим ителә торган күрсәткечләрен 4 нче таблица нигезендә кабул итәргә кирәк.

4 нче таблица

Мәдәният өлкәсендә шәһәр жирлегенен жирле әһәмияттәге объектлары өчен һәм ял вакытын оештыру өчен билгеләнә торган исәп-хисап күрсәткечләре

№ т/б	Объект исеме	Халыкның минималь рөхсәт ителгән тәмин ителеше дәрәжәсе	Халык өчен территорияль мөмкинлекләрененң максималь мөмкин булган дәрәжәсе
1	Клуб учреждениеләре, шул исәптән: 0,2 дән 1 мең кешегә кадәр.	1000 кешегә 500 - 300 урын.	Транспорт белән барып житү өчен 60 минут
	1 дән 2 мең кешегә кадәр	300 - 1000 кешегә 230 урын.	
	2 дән 5 мең кешегә кадәр	1000 кешегә 230 - 190 урын	
2	Шәһәр массакуләм китапханәләре	1000 кешегә 4-4,5 мең берәмлек саклау; 1000 кешегә 2-3 укучы урыны.	Транспорт белән барып житү мөмкинлегенә 30 минут
3	Ял вакытын оештыру һәм һәвәскәр эшчәнлек өчен биналар	50-60 кв.м. идән мәйданы 1000 кешегә.	жәяүлеләр өчен 30 минут
4	Кинотеатрлар	1000 кешегә 25 - 35 утырту урыны.	билгеләнми
5	Концерт заллары	1000 кешегә 3,5 - 5 утырту урыны.	билгеләнми
<p>Искәрмә. 1. Зур торак пунктлар өчен азрак исәп-хисап күрсәткечен кабул итәргә кирәк. 2. Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2009 елның 26 гыйнварындагы 42 номерлы карары нигезендә халыкны клуб учреждениеләре һәм китапханәләр хезмәтләре белән тәмин итүнең социаль гарантияләре дәрәжәсе 2024елга кадәр гамәлдәге тәмин ителеш дәрәжәсендә кабул ителә.</p>			

Мәдәният объектларының санын, составын һәм шәһәр торак пунктларында проектлана торган ял вакытын билгеләгәндә өстәмә рәвештә күчеп килүче халыкны 60 минуттан да артык булмаган урынга күчү өчен билгеләнган торак пунктлардан

исәпкә алырга кирәк.

Шәһәр торак пунктларында укучыларга һәм халыкка жәяүлеләр йөри алу мөмкинлегенә чикләрендә 500 метр чамасы файдалану өчен мәдәни-массакүләм һәм физкультура-савыктыру эшен оештыру өчен бердәм комплекслар формалаштыру тәкъдим ителә.

Мәдәният объектлары һәм халыкның ялын оештыру өчен жир кишәрлекләренә күләм проектлауга бирелгән бирем нигезендә билгеләнә.

4.3. Шәһәр жирлегенә физик культура һәм массакүләм спорт өлкәсендәге жирле әһәмияттәге объектлары.

Шәһәр жирлегенә физик культура һәм массакүләм спорт объектлары белән тәэмин ителеш дәрәжәсенә тәкъдим ителә торган күрсәткечләрен, мондый объектларның халык өчен территорияль дәрәжәдә мөмкин булу дәрәжәсен 5 нче таблица нигезендә кабул итәргә кирәк.

5 нче таблица

Физик культура һәм массакүләм спорт өлкәсендә шәһәр жирлегенәге жирле әһәмияттәге объектлары өчен билгеләнә торган исәп-хисап күрсәткечләре

№ т/б	Объект исеме	Халыкның минималь рөхсәт ителгән тәэмин ителеше дәрәжәсе	Халык өчен территорияль мөмкинлекләренәге максималь мөмкин булган дәрәжәсе
1	Гомуми файдаланудагы физкультура-спорт заллары	1000 кешегә идән мәйданы 80 кв.м.	60 мин. транспорт белән барып житү
2	Спорт мәйданчыгы (уен спорт мәйданчыгын һәм (яисә) урам тренажерларын, турнирларны үз эченә алган яссы спорт корылмасы)*	1000 кешегә исәпләнгән һәр кешегә 1 объект, әмма кимендә 1 объект	500 м жәяүлеләр өчен
3	Йөзү бассейннары	1000 кешегә 25 кв.м су көзгесе.	60 мин. транспорт белән барып житү

Халыкның спорт корылмаларына ихтыяжын исәпләгәндә, муниципаль районның жирле әһәмияттәге корылмаларын исәпкә алу тәкъдим ителә.

Әлеге объектларны урнаштыру башка шундый ук объектларның якинлыгын исәпкә алып, транспорт элементларын оештыруны, урамнар, юллар һәм жәяүлеләр юллары челтәрләре белән үзара бәйләнештә булуны күздә тотарга кирәк.

Физик культура һәм массакүләм спорт объектларын мәгариф мәктәпләренә һәм башка уку йортларының, ял һәм мәдәният учреждениеләренә спорт объектлары белән территорияне кыскарту мөмкинлегенә белән бергә алып бару рөхсәт ителә.

Физкультура-спорт корылмалары өчен жир участогы күләмен 1000 кешегә 0,7-0,9 га кабул итәргә кирәк.

4.4. Сәламәтлек саклау өлкәсендә шәһәр жирлегенәң жирле әһәмияттәге объектлары.

Сәламәтлек саклау объектларында «Куйбышев Затоны штп» шәһәр жирлеге халкының тәэмин ителеш дәрәжәсенәң, мондый объектларның халык өчен территориаль мөмкинлекләре дәрәжәсенәң тәкъдим ителә торган күрсәткечләрен б нчы таблица нигезендә кабул итәргә кирәк.

6 нче таблица

Сәламәтлек саклау өлкәсендә шәһәр жирлегенәң жирле әһәмияттәге объектлары өчен билгеләнә торган исәп-хисап күрсәткечләре

№ т/б	Объект исеме	Халыкның минималь рөхсәт ителгән тәэмин ителеш дәрәжәсе	Халык өчен территориаль мөмкинлекләренәң максималь мөмкин булган дәрәжәсе
1	Поликлиникалар, амбулаторияләр, диспансерлар (стационар булмаган)	алмашка 1000 кешегә 18,15 йөреш.	800 м
2	Фельдшерлык яки фельдшер-акушерлык пунктлары	алмашка 1000 кешегә 18,15 йөреш.	Транспорт белән барып житү мөмкинлегә 30 минут
3	Аптекалар	1 объект 10 мең кешегә / 50 кв. метр гомуми мәйдан 1 мең кешегә	500 м жәяүлеләр өчен

Сәламәтлек саклау объектларын урнаштыруга һәм аларның параметрларына карата таләпләр СП 42.13330.2016 СНИП актуаль редакциясе 2.07.01-89*. Шәһәр төзелеш. Шәһәр һәм авыл жирлекләрен планлаштыру һәм төзү (Д кушымтасы) һәм башка норматив документлар белән.

Амбулатор-поликлиника учреждениеләре, стационар булмаган диспансерлар өчен жир участогы күләмен сменага 100 йөрешкә 0,1 га, ләкин объектка кимендә 0,3 га карауны күздә тотарга кирәк. Мәктәпкәчә балалар учреждениеләре белән поликлиникаларның турыдан-туры күршелеге рөхсәт ителми.

Фельдшерлык-акушерлык пункты өчен жир участогының күләмен 0,2 га итеп кабул итәргә кирәк.

Аптекака жир участогының күләмен 0,2 га итеп кабул итәргә кирәк, йә алар төзелгән булырга мөмкин.

4.5. Сәүдә һәм көнкүреш хезмәте күрсәтү өлкәсендә шәһәр жирлегенәң жирле әһәмияттәге объектлары.

Шәһәр жирлегенәң «Куйбышев Затоны штп» халык белән тәэмин ителеш дәрәжәсенәң тәкъдим ителә торган күрсәткечләрен сәүдә һәм көнкүреш хезмәте күрсәтү объектлары, мондый объектларның халык өчен территориаль мөмкинлекләре дәрәжәсе буенча 7 нче таблица нигезендә кабул итәргә кирәк.

7 нче таблица

Сәүдә һәм көнкүреш хезмәте күрсәтү өлкәсендә шәһәр эфирлегенең эфирле аһамияттәге объектлары өчен билгеләнә торган исәп-хисап күрсәткечләре

№ т/б	Объект исеме	Халыкның минималь рөхсәт ителгән тәмин ителеше дәрәжәсе	Халык өчен территориаль мөмкинлекләреннәк максимум мөмкин булган дәрәжәсе
1	Кибетләр, шул исәптән:	1000 кешегә 280 (100) кв.м сәүдә мәйданы.	күпкәтлы йортлар 500 м булганда, бер үк вакытта - ике кәтлы төзелешләр 800 м.
	азык-төлек товарлары	1000 кешегә 100 (70) кв.м сәүдә мәйданы.	
	азык-төлек булмаган товарлар	1000 кешегә 180 (30) кв.м сәүдә мәйданы.	
2	Көнкүрешкә хезмәт күрсәтү предприятиеләре	1000 кешегә 9 эш урыны.	күпкәтлы йортлар 500 м булганда, бер үк вакытта - ике кәтлы төзелешләр 800 м.
	халыкка турыдан-туры хезмәт күрсәтү өчен	1000 кешегә 5 эш урыны.	
	предприятиеләргә хезмәт күрсәтү өчен	1000 кешегә 4 эш урыны.	
3	Базар комплекслары	1000 кешегә 24-40 (7) кв.м сәүдә мәйданы.	билгеләнми
4	Жәмәгать туклануы предприятиеләре	1000 кешегә 40 (8) урын.	күпкәтлы йортлар 500 м булганда, бер үк вакытта - ике кәтлы төзелешләр 800 м.
5	Бани	1000 кешегә 5 урын.	билгеләнми

Сәүдә предприятиеләренең жир кишәрлекләре күләмнәрен сәүдә мәйданының квадратына карап кабул итәргә кирәк:

- 250 кв.метрга кадәр - 100 кв.м. мәйданга 0,08 га кадәр;
- св. 250 - 650 кв.м. - 0,08 - 0,06 га 100 кв.м. мәйданга;
- св. 650 до 1500 кв.м. - 0,06 - 0,04 га 100 кв.м. мәйданга;
- св. 1500 до 3500 кв.м. - 0,04 - 0,02 га 100 кв.м. мәйданга;
- св. 3500 кв.м. - 100 кв.м. мәйдандагы сәүдә 0,02 га.

Предприятиеләрне инженер системалары һәм коммуникацияләр белән автоном тәмин иткән, шулай ук алар территориясендә ярдәмче биналар һәм корылмалар урнаштырган очракта, кишәрлек мәйданы 50 %ка кадәр артырга мөмкин.

Базар комплексларының жир кишәрлекләре күләмен, сыйдырышлылыгына карап, базар комплексының 7 дән 14 кв.метрга кадәр сәүдә мәйданы кабул итәргә кирәк:

- 14 кв.м - сәүдә мәйданы 600 кв.м.;
- 7 кв.м. - 3000 кв.м. сәүдә мәйданы.

Жәмәгать туклануы предприятиеләре өчен жир кишәрлекләренең күләмен урыннар санына карап кабул итәргә кирәк:

- 50 урынга кадәр утырту урыны - 100 урынга 0,2-0,25 га;

50дән 150 урынга кадәр - 100 урынга 0,2-0,15 га;
150 урында - 100 урынга 0,1 га.

Көнкүреш хезмәте күрсәтү предприятиеләре өчен жир кишәрлекләре күләмен аларның куәтенә (эш урыннары санына) бәйле рәвештә кабул итәргә кирәк:

10нан алып 50 эш урынга - 10 эш урынына 0,1-0,2 га;

б. 50 - 150 эш.урынга - 0,05-0,08 га 10 эш урынга;

св. 150 эш ур.- 0,03-0,04 га 10 эш урын.

Мунча өчен жир кишәрлекләре күләме объектка 0,2-0,4 га кабул ителә.

4.6. Авыл жирлегенең мәгълүмат һәм элементә өлкәсендәге жирле әһәмияттәге объектлары.

Шәһәр жирлегә халкы өчен мондый объектларның мәгълүматлаштыру һәм элементә объектлары белән тәэмин ителешенең мөмкин булган минималь дәрәжәсенә, территориаль яктан файдалану дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләрен 8 нче таблица нигезендә кабул итәргә кирәк.

8 нче таблица

Мәгълүмат һәм элементә объектлары өлкәсендә шәһәр жирлегенең жирле әһәмияттәге объектлары өчен билгеләнә торган исәп-хисап күрсәткечләре

№ т/б	Объект исеме	Халыкның минималь рөхсәт ителгән тәэмин ителеше дәрәжәсе	Халык өчен территориаль мөмкинлекләрнең максималь мөмкин булган дәрәжәсе
1	Почта элементәсе бүлгеге (микрорайонга)	1 элементә бүлгеге 9-25 мең кешегә.	500 метр
2	Районнарара почта	1 объект 50 - 70 почта элементәсе бүлгеге	билгеләнми
3	Автомат телефон станциясе (1000 кешегә 600 номер исәбеннән)	1 объект 10 - 40 мең номерга	билгеләнми
4	Ялгыз автоматик телефон станциясе	10 АТСка 1 объект	билгеләнми
5	Концентратор	1,0 - 5,0 мең номерга объект	билгеләнми
6	Терәк-көчәйтү станциясе	1 объект 60-120 мең абонентка	билгеләнми
7	Чыбык үткәргеч тапшыруның блог-станциясе	1 объект 30-60 мең абонентка	билгеләнми
8	Яңгыравыклы трансформатор подстанцияләре	10-12 мең абонентка 1 объект	билгеләнми
9	Кабель телевидение техник үзәге	Торак районга 1 объект	билгеләнми

Микрорайон, торак районы элементә бүлегенең жир участогы күләме, хезмәт күрсәтүче халык санына карап, исәпләнә:

9 мең кешегә кадәр - объектка 0,07-0,085 га;

9дан 18 мең кешегә кадәр - объектка 0,09-0,1 га.

Мәгълүматлаштыру һәм элементә объектларын урнаштыру өчен жир

кишәрлекләре мәйданнарын түбәндәгеләр кабул итәргә кирәк:

- автомат телефон станциясе - объектка 0,25 га;
- автоматик телефон станциясендә - объектка 0,3 га;
- концентратор - 40-100 кв.м;
- терәк-көчәйтү станциясе - объектка 01-0,15 га;
- үткәргеч тапшыруның блок-станциясе - объектка 0,05-0,7 га;
- тавыш трансформатор подстанцияләре - объектка 50-70 кв.м;
- Кабельле телевидениенең техник үзәге - объектка 0,3-0,5 га.

Яңа төзелешне гамәлгә ашырганда телекоммуникация системаларын, эфир цифрлы телевидениесен күмәк кабул итү системаларын урнаштыру һәм йорт эчендәге эчке коммуникацияләр буенча бер үк вакытта хезмәт күрсәтү өчен кимендә өч элемент операторы тарафыннан кирәкле яшерен эчке коммуникацияләр буенча элемент челтәрләрен салу күздә тотыла.

Яңа территорияләрне төзегәндә, гражданнар оборонасы сигналлары һәм гадәттән тыш хәлләр сигналлары буенча халыкка хәбәр итү системасының локаль челтәрләрен урнаштыруны күздә тотарга кирәк.

Предприятиеләрне, элемент биналарын һәм корылмаларын, радиотапшыруларны һәм телевидениене, янгын сүндерү һәм саклау сигнализациясен урнаштыру, инженерлык жиһазлары системаларын диспетчерлаштыру гамәлдәге норматив документлар таләпләренә туры китереп башкарылырга тиеш.

Элемент предприятиеләре биналарын күрше предприятиеләргә яисә технологик процесслар булган, зарарлы, коррозияле-актив, жир сөрүче матдәләр һәм тузан бүлеп чыгару чыганакалары булган, аларның санитар-яклау зоналарыннан читтә өстенлек итүче юнәлештәге жилләренең беренче ягындагы урнаштырырга кирәк.

Шәһәр ара телефон станцияләрен, шәһәр телефон станцияләрен, телеграф төеннәрен һәм станцияләрен, үткәргеч тапшырулар станцияләрен квартал яки торак пункт микрорайоны эчендә проектларга кирәк.

Элемент бүлекләре торак төзелеше зонасында урнашырга тиеш.

Элемент линияләрен «Элемент линияләре өчен жирләр бүлеп бирү нормативлары» СН461-74 таләпләре нигезендә урнаштырырга кирәк.

4.7. Идарә итү учреждениеләре һәм кредит-финанс оешмалары өлкәсендә шәһәр жирлегенең жирле әһәмияттәге объектлары.

Шәһәр жирлеге халкы өчен мондый объектларның территориаль яктан файдалана алырлык дәрәжәдә тәэмин ителешенең минималь мөмкин булган дәрәжәсенең исәп-хисап күрсәткечләрен 9 нчы таблица нигезендә кабул итәргә кирәк.

9 нче таблица

Идарә һәм финанс өлкәсендә шәһәр жирлегенең жирле әһәмияттәге объектлары өчен билгеләнә торган исәп-хисап күрсәткечләре

№ т/б	Объект исеме	Халыкның минималь рөхсәт ителгән тәэмин ителеше дәрәжәсе	Халык өчен территориаль мөмкинлекләренең максималь мөмкин булган дәрәжәсе
----------	--------------	--	---

1	Идарэ итү оешмалары һәм учреждениеләре	Техник регламентлар нигезендә	Билгеләнми
2	Банкларның бүлекчәләре һәм филиаллары	2-3 мең кешегә операция урыны	500 м.

Идарэ учреждениеләре оешмалары өчен жир кишәрлекләре күләме 60-44 кв.м. исәбе белән бинаның катылыгы 2-3 эт.; 44-18,5 кв.м. тәшкил иткән бер хезмәткәргә кабул ителә. Зур мәйдан азрак катлы объектлар өчен кабул ителә.

Банклар бүлекчәләренәң жир кишәрлеге күләме 3 операция урынын урнаштырганда 0,05 га исәбеннән кабул ителә.

4.8. Торак-коммуналь хужалык объектлары өлкәсендә шәһәр жирлегенәң жирле әһәмияттәге объектлары.

Халыкның торак-коммуналь хужалык объектлары белән тәмин ителешенәң мөмкин булган минималь дәрәжәсенәң, мондый объектларның шәһәр жирлеге халкы өчен территориаль яктан файдалану дәрәжәсенәң исәп-хисап күрсәткечләрен 10 нчы таблица нигезендә кабул итәргә кирәк.

10 нче таблица

Торак-коммуналь хужалык өлкәсендә жирле әһәмияттәге объектлар өчен билгеләнә торган исәп-хисап күрсәткечләре

№ т/б	Объект исеме	Халыкның минималь рөхсәт ителгән тәмин ителеше дәрәжәсе	Халык өчен территориаль мөмкинлекләренәң максималь мөмкин булган дәрәжәсе
1	Кунакханә	1000 кешегә 3 урын.	билгеләнми
2	Торак-эксплуатация оешмалары	1 объект 20 мең кешегә.	билгеләнми
3	Традицион күмү зираты*	1000 кешегә 0,3 га, әмма 40 га артык түгел	билгеләнми
*Халык санын, халык санының перспективалы үсешен һәм үлүчеләр коэффициентын исәпкә алып билгеләнә.			

Кунакханә жир биләмәсенәң күләме түбәндәге урыннар саныннан чыгып кабул ителә:

25 тән 100 урынга кадәр - 55 кв.м. 1 урынга;
св. 100 - 30 кв.м. на 1 место.

Торак-эксплуатация оешмасының жир кишәрлеге күләме объектка 0,3 га тәшкил итә.

Зиратларның жир кишәрлеге күләме халыкның тәмин ителеш дәрәжәсенәң исәпләп, әмма 40 гектардан да артык булмаган күләмдә кабул ителә. Халык санын һәм халык санының перспективалы үсешен исәпкә алып билгеләнә.

Торак-коммуналь хужалык предприятиеләреннән торак йортларның стеналарына, гомуми белем бирү мәктәпләренә, балалар бакчаларына һәм сәламәтлек саклау учреждениеләренә кадәр ераклык 11 нче таблицада күрсәтелгән.

11 нче таблица

Зиратлардан торак йортларның стеналарына, гомуми белем бирү мәктәпләренәң, балалар бакчаларының һәм сәламәтлек саклау учреждениеләренәң

стеналарына кадэр ераклыгы

Биалар (жир кишэрлеклэре)	Торак-коммуналь хужалык предприятиелэре биаларыннан (кишэрлеклэре чиклэреннэн) ераклык, м		
	Торак йортлар диварларына кадэр	Гомуми белем бирү мәктәплэре, балалар мәктәпкәчә һәм сәламәтлек саклау учреждениелэре биаларына кадэр	Су алу корылмаларына кадэр
Икенчел чимал кабул итү пунктлары	20	50	-
Традицион күмү һәм крематория зираты (мәйданы 20 дән 40 гектарга кадэр)	500	500	1000 дән дә ким түгел (су белән тәэмин итү чыганагының санитар саклау пояслары һәм фильтрлау вакыты исәпләүләре буенча)
Традицион күмү һәм крематория зираты (мәйданы 10 дан 20 гектарга кадэр)	300	300	
Традицион күмү һәм крематория зираты (мәйданы 10 гектардан кимрәк)	100	100	-

Икенчел чимал кабул итү пунктларын яшел утыртмалар полосасы белән аерырга һәм аларга автомобиль транспорты өчен керү юлларын күздә тотарга кирәк.

Зиратларны торак пунктларның торак төзелеше территориясенә карата үлчәнгән яктан урнаштырырга кирәк.

Жирләүнең яңа урыннарын булдыру, гамәлдәге күмү урыннарын реконструкцияләү экологик һәм санитария-гигиена экспертизасының уңай бәяләмәсе булганда мөмкин.

Зиратка илтә торган участок түбәндәге таләпләрне канәгатьләндерергә тиеш: 1,5 м тирәнлектә урнашкан коры, уңдырышлы туфрак (комлы, комлы) 1,5 м тирәнлектә һәм аннан да түбәнрәк, туфрак дымлылыгы 6 - 18% чикләрендә туфрак өслегеннән 2,5 метрга тигез булган жир зонасында урнашкан торак пункттан читкә авышлык булырга; 1,5 м тирәнлегендә ачык булган һәм аннан түбәнрәк, туфрак дымлылыгы белән туфрак өслегеннән 2,5 метр ераклыкта булырга тиеш.

Зиратлар территориясендә юл челтәрен, су сиптерү суүткәргечен яки шахта коеларын, тышкы яктыртуны күздә тотарга кирәк.

Жирләү участокларының күләмнәрен 12 нче таблица нигезендә кабул итәргә кирәк.

12 нче таблица

Күмү участокларының күләмнәре

Бер дәрәжәдә жирләү саны бер урында	Күмү участогы күләмнәре	
	Киңлеге, метр	Озынлыгы, метр
1	1,0	2,0
2	1,8	2,0

3	2,6	2,0
4	3,6/1,8	2,0/4,0
5	2,6	4,0
6	2,6	4,0

4.9. Жәмәгать тәртибен саклау өлкәсендә шәһәр жирлегенә жирле әһәмияттәге объектлары.

Халыкның жәмәгать тәртибен саклау объектлары белән тәэмин ителешенә мөмкин булган минималь дәрәжәсенә, мондый объектларның шәһәр жирлегә халык өчен территорияль яктан файдалану дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләрен 13 нче таблица нигезендә кабул итәргә кирәк.

13 нче таблица

Жәмәгать тәртибен саклау өлкәсендә жирле әһәмияттәге объектлар өчен билгеләнә торган исәп-хисап күрсәткечләре

№ т/б	Объект исеме	Халыкның минималь рөхсәт ителгән тәэмин ителеш дәрәжәсе	Халык өчен территорияль мөмкинлекләренә максималь мөмкин булган дәрәжәсе
1	Тәртип саклау буенча сайлау пункты	Торак төркеменә гомуми мәйданның 10 кв. метры	800 метр жәяүлеләр йөри алырлык

Полициянең участок пункты, кагыйдә буларак, административ участок (микрорайон) үзәгендә урнашырга тиеш.

4.10. Шәһәр жирлегенә көнкүреш һәм сәнәгать калдыкларын утильләштерү һәм эшкәртү өлкәсендәге жирле әһәмияттәге объектлары, күрсәтелгән объектларны урнаштыруга тәкъдимнәр

Торак пунктларның торак зоналарында автомобиль транспорты өчен керү юллары белән тәэмин ителгән каты көнкүреш калдыкларын жыю өчен контейнер мәйданчыкларын урнаштыру күздә тотыла.

Тиешле күләмдә контейнер мәйданчыкларын билгеләү өчен, контейнерлардан файдаланучы халык саныннан, калдыкларны туплау нормаларыннан, калдыкларны саклау срокларыннан чыгып эш итәргә кирәк. Контейнерларның исәп-хисап күләме аеруча зур белем бирү чорларында калдыкларны фактта туплауга туры килергә тиеш.

Көнкүреш калдыкларын туплау нормалары күрсәткечләрен СП 42.13330.2016 «Шәһәр төзелеш» СНиП 2.07.01-89 Актуальләштерелгән редакция кабул итәргә тиеш. 14 нче таблицада китерелгән шәһәр һәм авыл жирлекләрен планлаштыру һәм төзү.

14 нче таблица

Коммуналь калдыкларны туплау нормативлары

Көнкүреш калдыкларының төрләре	Елына 1 кешегә көнкүреш калдыклары саны	
	кг	литр

Каты: - сууткэргеч, канализация, үзөк жылылык һәм газ белән жиһазландырылган торак биналардан; - башка торак биналардан	190 – 225 300 – 450	900 – 1000 1100 – 2000
Ижтимагый биналарны исәпкә алып, каты көнкүрөш калдыкларының гомуми саны	280 – 300	1400 – 1500
Шоулардан сыеклык (канализация булмаганда)	–	2000 – 3500
Урам, майданнар, паркларның каты көнкүрөш калдыкларының 1 кв.метрында смета	5	8
Искәрмә. Калдыкларны туплау нормаларын зур шәһәр торак пунктлары өчен кабул итәргә кирәк. Эре габаритлы көнкүрөш калдыкларын туплау нормаларын каты көнкүрөш калдыкларының китерелгән күрсәткечләреннән 5 % күләмдә кабул итәргә кирәк.		

Жыеп килә торган көнкүрөш калдыкларының исәп-хисап күләмен (һәр 5 ел саен) вакыт-вакыт факттагы мәгълүматлар буенча ачыкларга кирәк.

Каты коммуналь калдыкларны жыю өлкәсендә шәһәр жирлегенәң жирле әһәмияттәге объектлары өчен билгеләнә торган исәп-хисап күрсәткечләре 15 нче таблицада бирелгән.

15 нче таблица

Каты коммуналь калдыкларны жыю өлкәсендә шәһәр жирлегенәң жирле әһәмияттәге объектлары өчен билгеләнә торган исәп-хисап күрсәткечләре

№ т/б	Объект исеме	Халыкның минималь рөхсәт ителгән тәмин ителеше дәрәжәсе	Халык өчен территорияль мөмкинлекләренң максималь мөмкин булган дәрәжәсе
1	Шәһәр жирлекләре территориясендә ККК жыю объектлары (калдыкларны туплау урыннары)	100%	100 метр

Санитария законнары таләпләрен үтәү максатларында, контейнерлар урнаштыру өчен майданчыклар торак йортлардан кимендә 20 метр ераклыкта, әмма 100 метрдан артмаска тиеш. Каты коммуналь калдыклар өчен контейнерлар урнаштыру өчен махсус майданчыклар транспорт өчен уңайлы керү юллары булырга тиеш. Майданчык су үткәрни торган өслекле ачык майданчык проектлана. Майданчыкларның күләме кирәкле санда контейнерлар урнаштыруга исәпләнгән булырга тиеш, ләкин 5 тән дә артык түгел.

Махсус техника (ә нәкъ менә транспорт һәм чүп ташу машиналарын жыючы) саны төбәк операторы һәм территорияне санитар чистарту схемасы белән билгеләнә.

Коммуналь калдыкларның тәүлеклек туплануын, аларны чыгару чорын (тәүлек саен) һәм контейнерның сыйдырышлылыгын исәпкә алып, контейнерларның тиешле күләме санала (1,1 м3).

Контейнерларның 50% ы сортларга аерылырга тиешле ККК калдыклары (икенчел чимал) өчен кулланырга киңәш иткән очракта. Куркыныч ККК (яктырту җайланмалары, терекөмеш, батарея һәм аккумуляторлары (автомобильдән тыш)

булган электр лампалары, куллану үзенчәлекләрен югалткан терекөмешле градусниклар махсус билгеләнгән контейнерларга (кызгылт сары төстәге) әйләнә-тирә мохиткә зыян китерми торган һәм зыян китерүне тыя торган антивандаль башкаруда тупланырга тиеш.

Контейнер майданчыкларын урнаштыру урыннары торак территорияләрдә ККны жыю, вакытлыча саклау буенча тәкъдимнәрне исәпкә алып территорияне санитар чистарту схемасы белән төгәлләштерелә.

Төзелә торган 5 катлы һәм аннан да күбрәк каттагы торак йортларда чүп үткәргечләренә "Торак һәм ижтимагый биналарның һәм корылмаларның чүп-чар үткәргечләре" таләпләренә туры китереп башкарырга кирәк.

Торак төзелеше территориясендә үзәкләштерелгән су чыгару системасы белән тәэмин ителмәгән сыек көнкүреш калдыкларын жыю өчен, ишегалды үләннәрен карарга кирәк.

Вокзаллар, рекреацион, ижтимагый объектлар территорияләрендә, жәмәгать транспорты тукталышларында, майданнарда һәм урамнарда чүп савытлары урнаштырырга кирәк.

Урманнар арасындагы ераклык 100 метрдан артмаска, торак пунктларның жанлы территорияләрендә 40 метрдан артмаска тиеш.

4.11. Шәһәр жирлегенә муниципаль район чикләрендә һәм шәһәр жирлекләренә торак пунктлары чикләрендә торак пунктлар чикләреннән тыш транспорт хезмәте күрсәтү һәм жирле әһәмияттәге автомобиль юллары өлкәсендәге жирле әһәмияттәге объектлары.

Шәһәр жирлекләре территориясендә автомобиль транспорты юлы барлык биналарга һәм корылмаларга тәэмин ителергә тиеш.

Административ һәм сәүдә үзәкләре, кунакханәләр, театрлар, күргәзмәләр һәм базарлар тирәсендә шәһәр халкының жәяүлеләр юллары (тротуарлар, майданчыклар, баскычлар) белән тәэмин ителеш дәрәжәсе «пик» сәгатенә жәяүлеләр агымының 0,3 кеше/кв. метрдан артмавын тәэмин итү шартларының үтәлешенә туры килергә тиеш; завод алды майданнарында, спорт-тамаша учреждениеләре, кинотеатрлар, вокзаллар тирәсендә - 0,8 кеше/кв. метрдан артмаска тиеш.

Шәһәр жирлеге халкы өчен жәмәгать пассажир транспорты тукталыш пунктларының территориаль яктан мөмкин булган максималь дәрәжәдә файдалана алуының исәп-хисап күрсәткечләрен 16 нчы таблица нигезендә кабул итәргә кирәк. Шәһәр жирлегендәге халыкның әлегә объектлар белән тәэмин ителешенә мөмкин булган минималь дәрәжәсенә исәп күрсәткечләре билгеләнми.

16 нче таблица

Жәмәгать пассажир транспорты тукталыш пунктларының территориаль файдалана алырлык максималь дәрәжәдә булу күрсәткечләре

№ т/б	Объект исеме	Халыкка территориаль керүнең максималь рөхсәт ителгән дәрәжәсе (м)
1	Тулаем торак пункт буенча калган пунктлар	500
2	Калган пунктлар гомумшәһәр үзәгендә	250
3	Житештерү зоналарында калган пунктлар	400*
4	Массакуләм ял һәм спорт зоналарында калган	800 **

	пунктлар	
5	Аз катлы торак төзелеше территориясендә эчке элементләр өчен калган пунктлар: яшәү урыннарыннан массакуләм булу объектларыннан	200 250
* күрсәткеч үтеп йөри торган предприятиеләрдән тукталыш пунктына кадәр жәяүлеләр өчен мөмкин булган максималь ераклыкны аңлата ** күрсәткеч массакуләм ял һәм спорт объектынның төп керү урыныннан тукталыш пунктына кадәр жәяүлеләр өчен мөмкин булган максималь ераклыкны аңлата		

Жәмәгать автомобиль транспорты тукталышлары урыннарында тукталыш һәм утырту мәйданчыклары, пассажирлар өчен павильоннар күздә тотыла.

Тукталыш мәйданчыкларының киңлеген юлның төп полосаларының тигез киңлегендә, ә озынлыгын - бер мәртәбә тукталучы автобуслар санына бәйле рәвештә, әмма кимендә 10 метр кабул итәргә кирәк.

Халыкның индивидуаль жиңел автомобильләр белән тәэмин ителешенә мөмкин булган минималь дәрәжәсә күрсәткечә 1000 кешегә 314,5 жиңел автомобиль кабул ителә.

Шәһәр жирлегенә халыкны жиңел автомобильләргә даими саклау өчен корылмалар белән тәэмин итүнең мөмкин булган минималь дәрәжәсенә исәп күрсәткечләре, торак фонды категориясенә һәм уңайлылык дәрәжәсенә карап, 17 нче таблицада күрсәтелгән.

17 нче таблица

Жиңел автомобильләргә даими саклау өчен корылмалар белән халыкның минималь тәэмин ителеш дәрәжәсенә исәп күрсәткечләре

№ т/б	Торак фондының уңайлылык дәрәжәсә буенча тибы	Фатирга автотранспортны, машина урынын саклау
1	Бизнес-класс	2,0
2	Эконом-класс	1,2
3	Муниципаль	1,0
4	Махсулаштырылган	0,7
Искәрмә: Селитәб территорияләреннән читтә урнашкан гаражларда жиңел автомобильләр паркының 10%ын сезонлы саклау күздә тотыла.		

Гаражлар һәм жиңел автомобильләр куя урыннары өчен жир кишәрлекләренә күләмен, катларга карап, бер машина урынына алырга кирәк:
- автомобильләргә жир өстә тукталышлары - 1 машина урынына 25 кв.м;
гаражлар өчен:

бер катлы - 1 машина урынына 30 кв.м;

ике катлы - 1 машина урынына 20 кв.м.

Социаль, ижтимагый һәм эшлекле билгеләнештәге объектлар тирәсендә жиңел автомобильләргә вакытлыча саклау (парковкалау), житештерү һәм

рекреация өчен халыкның мөмкин булган минималь тәэмин ителеш дәрәжәсенен исәп күрсәткечләре 18 нче таблицада күрсәтелгән.

18 нче таблица

Социаль, иҗтимагый һәм эшлекле билгеләнештәге объектлар янындагы жиңел автомобильләргә вакытлыча саклау (парковка), җитештерү һәм рекреация өчен, халыкның мөмкин булган минималь тәэмин ителеш дәрәжәсенен исәп-хисап күрсәткечләре

Объектлар исемнәре	Исәп берәмлеге	Исәп-хисап берәмлекләренен киләсе санына 1 машина урыны күздә тотыла
Дәүләт хакимияте органнары, жирле үзидарә органнары учреждениеләре	Гомуми мәйдан кв.м	200-220
Административ-идарә итү учреждениеләре, жәмәгать оешмалары биналары һәм биналары	Гомуми мәйдан кв.м	100-120
Коммерция-эшлекле үзәкләр, офис биналары һәм биналары, иминият компанияләре	Гомуми мәйдан кв.м	50-60
Банклар һәм банк учреждениеләре, кредит-финанс учреждениеләре	Гомуми мәйдан кв.м	30-35
Белем бирү үзәкләре, үзешчән иҗат үзәкләре, өлкәннәр өчен кызыксынулар буенча клублар	Гомуми мәйдан кв.м	20-25
Югары белем бирү программаларын гамәлгә ашыручы мөгариф оешмалары	Укытучылар, хезмәткәрләр, студентлар, бер сменада эшләүче	10 студентка 2-4 укытучы һәм хезмәткәр + 1 машина-урын
Гомуми белем бирү оешмалары	Объект	Проектлауга бирем буенча, әмма кимендә 2
Мәктәпкәчә гомуми белем бирү оешмалары	Объект	Проектлауга бирем буенча, әмма кимендә 2
Кибетләр (вак сортлы һәм ваклап сату, гипермаркетлар)	Гомуми мәйдан кв.м	30-35
Азык-төлек һәм (яисә) азык-төлек булмаган төркемнәргә (сәүдә үзәкләренә, сәүдә комплексларына, супермаркетларга, универсамнарга, универсамнарга, универмага һ.б. вакыт-вакыт ихтыяҗ товарларының киң ассортименты булган сәүдә билгеләнешендәге объектлар).	Гомуми мәйдан кв.м	40-50
Даими базарлар: - универсаль һәм азык-төлек булмаган азык-төлек һәм авыл	Гомуми мәйдан кв.м	30-40

хужалыгы		40-50
Даими рәвештә жәмәгать туклануы предприятиеләре (рестораннар, кафелар)	Утырту урыннары	4-5
Бани	Бер тапкыр килүчеләр	5-6
Кунакханә	Урын	5-6
Музейлар	Бер тапкыр килүчеләр	6-8
Кинотеатрлар	Тамаша урыннары	8-12
Китапханәләр, интернет-кафе	Даими урыннар	6-8
Өстәмә-күңел ачу учреждениеләре	Бер тапкыр килүчеләр	4-7
Хастаханәләр	Коек	14
Поликлиникалар	Алмашка килү	20
Спорт комплекслары һәм трибуналы стадионнар	Урын	25-30
Сәламәтләндерү комплекслары (фитнесклубалар, ФОК, спорт һәм тренажер заллары)	Гомуми мәйдан кв.м	25-55
Жирле һәм район хезмәт күрсәтү дәрәжәсендәге муниципаль балалар физкультура-савыктыру объектлары (150 - 500 кв.м мәйданлы тренажер заллары)	Бер тапкыр килүчеләр	8-10
Махсулаштырылган спорт клублары һәм комплекслары	Бер тапкыр килүчеләр	3-4
Бассейннар	Бер тапкыр килүчеләр	5-7
Автовокзаллар	Пассажирлар сәгатенә пик	10-15
Ял зоналарында Пляжлар һәм парклар	100 бер тапкыр килүче	15-20
Кыска вакытлы ял базалары (спорт, чаңгы, балык тоту, аучылык һ.б.)	100 бер тапкыр килүче	10-15
Ял һәм шифаханәләр, шифаханә-рофилаторияләр, предприятиеләрнең ял базалары һәм туристлык базалары	100 ял итүче һәм хезмәт күрсәтүче персонал	3-5
Искәрмә: Тәүлеклек эшли торган төрле режимлы объектлар төркеменә хезмәт күрсәтү стоянкаларын проектлаганда һәр объект буенча 10-15 %ка машина урынының исәп-хисап санын киметү рөхсәт ителә.		

Торак зоналар территориясендә, халыкка мәдәни-көн күреш хезмәте күрсәтү учреждениеләре, сәүдә һәм ял предприятиеләре, спорт биналары һәм корылмалары янында, хезмәт кушымтасы урыннарында (бер урыннан да ким булмаган) автостоянкаларны проектлаганда инвалидларны транспорт өчен аерып күрсәтергә кирәк.

4.12. Шәһәр жирлегенен территорияләрне төзекләндрерү һәм яшелләндрерү өлкәсендәге жирле әһәмияттәге объектлары.

Гомуми файдаланудагы яшелләндререлгән территорияләр белән халыкның тәмин ителеш дәрәжәсенен исәп-хисап күрсәткечләрен 19 нчы таблица нигезендә кабул итәргә кирәк.

19 нче таблица

Күпләштерелгән территорияләр белән халыкның тәмин ителешенен минималь мөмкин булган дәрәжәсенен исәп күрсәткечләре

Объект исеме	Халыкның минималь рөхсәт ителгән тәмин ителеше дәрәжәсе (кв. метр/кеше).	Халык өчен территориаль мөмкинлекләрнен максималь мөмкин булган дәрәжәсе
Гомуми файдаланудагы яшел территорияләр	10	билгеләнми
<i>Искәрмә:</i> Урманнар әйләнәсендә урнашкан торак пунктлар өчен эре елгаларның һәм сулыкларның яр буе зоналарында гомуми файдаланудагы яшелләндререлгән территорияләр майданын кечерәйтү рөхсәт ителә, әмма ул 20 %тан артмый. яшелләндререлгән территориянен аерым участкалары майданына балаларның ялы, уеннары өчен майданчыклар, жәюлеләр өчен юллар керә, әгәр алар участканың гомуми майданының 30%ыннан артмаса.		

Торак пунктта яшел утыртмаларны планировка структурасын һәм жирле шартларны исәпкә алып, бердәм система рәвешендә күз алдында тотарга кирәк. Торак пунктның яңа территорияләрен проектлаганда һәм булганнарын реконструкцияләгәндә гамәлдәге яшел утыртмаларны максималь саклауны һәм файдалануны күздә тотарга кирәк.

Гомуми файдаланудагы яшелләндрерү объектлары майданнарын парклар - 10 гектардан да ким булмаган күләмдә, бакчалар - 3 гектардан ким булмаган күләмдә; скверлар - 0,5 гектар күләмендә кабул итәргә кирәк.

Торак пунктлар территориясендә төзекләндрерү һәм яшелләндрерү объектларын урнаштыру принципларын, объектлар параметрларын «Шәһәр төзелеше. Шәһәр һәм авыл жирлекләрен планлаштыру һәм төзү».

4.13. Халыкны электр, жылылык, газ һәм су белән тәмин итү өлкәсендә авыл жирлегенен жирле әһәмияттәге объектлары.

4.13.1. Авыл жирлегенен электр белән тәмин итү объектларында халыкның норматив ихтыяжларын билгеләүгә тәкъдимнәр.

Электр белән тәмин итү системаларын проектлауны «Шәһәр электр челтәрләрен проектлау буенча Инструкция» 34.20.185-94 РД (2 бүлек), СП 31-110-2003 «Торак һәм ижтимагый биналарның электр жайланмаларын проектлау һәм монтажлау» (6 бүлек), «ФСК ЕЭС» ААҖнен техник сәясәте турындагы 2006 елның 2 июнендәге нигезләмә (2 бүлек) таләпләре нигезендә гамәлгә ашырырга кирәк.

Беренчел исәпләүләр өчен торак пунктлар территорияләренен чагыштырма исәп-хисап йөкләнешенен зур күрсәткечләрен 20 нче таблица нигезендә кабул итәргә кирәк.

Электр энергиясе чыгымының эре күрсәткечләре

Халык саны (мең кеше)	Торак пункт					
	табигый газдагы плиталар белән (кВт/кеше)			стационар электр плиталары (кВт/кеше) белән		
	тулаем торак пункт буенча	шул исәптән:		тулаем торак пункт буенча	шул исәптән:	
		үзәк	микрорайоннар /төзелеш кварталлары		үзәк	микрорайоннар /төзелеш кварталлары
3-50	0,43	0,55	0,40	0,52	0,65	0,50
3 тән кечерәк	0,41	0,51	0,39	0,50	0,62	0,49

Искәрмә:

1. Торак пунктта газ һәм электр плиталары булган торак йортлар булганда күрсәткечләр интерполяция ысулы белән аларның нисбәтенә пропорциональ рәвештә билгеләнә.
  2. Торак пункт үзәге төшенчәсе дигәндә территорияне төрле административ, мәдәни, уку учреждениеләре, сәүдә һәм жәмәгать туклануы предприятиеләре шактый тупланган территорияне аңларга кирәк.
  3. Таблицада вак сәнәгать предприятиеләреннән йөкләнеш исәпкә алынмаган. Аларны исәпкә алу өчен түбәндәге коэффициентларны кулланырга кирәк:
    - табигый газда плиталары булган торак пунктлар өчен: 1,2 - 1,6;
    - стационар электр плиталары булган торак пунктлар өчен: 1,1 - 1,5.
- Торак пункт үзәге территориясенә зур эһәмият алырга кирәк.

Электр энергиясен бүлү системасы киеренкелеген сайлау, перспективалы электр челтәрләре үсешен анализлауны исәпкә алып, Татарстан Республикасы бүлүче электр челтәре комплексы челтәрләрен перспективалы үстерү схемасы нигезендә гамәлгә ашырылырга тиеш.

Торак пунктларның электр челтәрләрен киеренкелек исәпләү срогы һәм киеренкелек системасы чикләрендә аларның үсеш концепциясен исәпкә алып билгеләнә: 35 - 110 - 220 - 500 кВ яисә 35 - 110 - 330 - 750 кВ.

Электр белән тәэмин итү системасының киеренкелеге энергия трансформациясенә иң аз баскычларын исәпкә алып сайланырга тиеш. Якын арада 35 - 110/10 кВ көчәнешләр системасы аеруча максатка ярашлы.

Электр челтәрләрен проектлау, торак пунктларны һәм аларга якын территорияләрне кулланучыларны исәпкә алып, 35 - 110 кВ көчәнешле һәм 6 - 20 кВ көчәнешле электр белән тәэмин итүче челтәрләр белән комплекслы рәвештә башкарылырга тиеш. Шул ук вакытта, ведомство карамагына бәйсез рәвештә, төрле кулланучыларны тукландыру өчен электр белән тәэмин итү системасының аерым элементларын бергәләп куллануны күздә тотарга тәкъдим ителә.

Электр белән тәэмин итү системасын проектлаганда проектлана торган территорияләр категориясе нигезендә аның ышанычлылыгын тәэмин итүгә карата таләпләрне исәпкә алырга кирәк.

Беренче категориягә электр кабул итү бүлмәләре керә, аларның электр белән тәэмин ителешен өзү кешеләр тормышы өчен куркыныч булырга мөмкин, шәһәр хужалыгының аеруча мөһим элементларының эшләвен бозу.

Икенче категориягә электр кабул итү бүлмәләре керә, аларның электр белән тәэмин ителешен өзү халыкның шактый санының нормаль эшчәнлеген бозуга китерә.

Өченче категориягә калган беренче һәм икенче категорияне билгеләүгә туры килми торган барлык электр кабул итү бүлмәләре дә керә.

Махсус төркемгә электр кабул итү бүлмәләре керә, аларның өзлексез эшләве кешеләрнең, шартлауларның, янгыннарның һәм кыйммәтле төп жиһазларның зарарлануын булдырмау максатыннан производствоны һәлакәтсез туктату өчен кирәк.

Торак пунктлар территорияләрендә трансформатор подстанцияләрен һәм бүлү жайланмаларын проектлауны гамәлгә ашыру Электр жайланмаларын урнаштыру кагыйдәләре һәм 2006 елның 02 июнендәге «ФСК ЕЭС» ААҖнең техник сәясәт турындагы нигезләмәнең 2 бүлегә таләпләре нигезендә гамәлгә ашырырга кирәк.

4.13.2. Авыл жирлегенен жылылык белән тәэмин итү объектларында халыкның норматив ихтыяжларын билгеләүгә тәкъдимнәр.

Жылылык белән тәэмин итү системаларын проектлауны «Жылылык челтәрләре» СНИП 41-02-2003 (5 бүлек), ГОСТ Р 54964-2012 таләпләре нигезендә жылылык белән тәэмин итү ышанычлылыгы буенча кулланучылар категорияләрен исәпкә алып билгеләнә торган исәп-хисап жылылык йөкләнеше күрсәткечләре нигезендә гамәлгә ашырырга кирәк. Күчмәсез милек объектларына экологик таләпләр (А кушымтасы).

Торак пунктлар территорияләрендә үзәкләштерелгән жылылык белән тәэмин итү чыганаclarын коммуналь-склад һәм житештерү зоналарына, жылылык йөкләнешләре үзәкләренә урнаштырырга тәкъдим ителә.

Жылылык белән тәэмин итү чыганаclarын, жылылык пунктларын урнаштыру акустик исәпләүләр белән нигезләнгән булырга тиеш.

Жылылык челтәрләрен сузу трассалары һәм ысуллары СНИП 41-02-2003 «Жылылык челтәрләре» (9 бүлек), СП 42.13330.2011 СНИПның актуаль редакциясе 2.07.01-89*. Шәһәр төзелеше. Шәһәр һәм авыл жирлекләрен планлаштыру һәм төзү" (12 бүлек).

4.13.3. Авыл жирлегенен газ белән тәэмин итү объектларында халыкның норматив ихтыяжын билгеләүгә тәкъдимнәр.

Газ белән тәэмин итүнең гамәлдәге системаларын проектлау һәм төзү, реконструкцияләү һәм үстерү «Газ белән тәэмин итү системалары» СНИП 42-01-2002, «Газ белән тәэмин итү һәм газ куллану системаларының куркынычсызлыгы кагыйдәләре» ПБ 12-529-03 таләпләренә туры китереп, Татарстан Республикасын газ белән тәэмин итүнең һәм газлаштыруның генераль схемасы нигезендә торак-коммуналь хужалыкны, сәнәгать һәм башка оешмаларны газлаштыру буенча республика программалары нигезендә гамәлгә ашырырга кирәк.

Газ куллануның зур күрсәткечен түбәндәге күләмдә кабул итәргә кирәк:

- үзәкләштерелгән кайнар су белән тәэмин ителеш булганда - елына 120 куб. м;

- газ жылыткычларыннан кайнар су белән тәэмин иткәндә - елына 300 куб. м;

- кайнар су белән тәэмин ителеш булмаганда - елына 180 куб. м.

Газ белән тәэмин итү һәм газ белән тәэмин итү станцияләре торак пунктлардан читтә урнаштырылырга тиеш.

Газ үткөрү пунктларын торак пунктның торак төзелеше территориясеннән читтә, ялланган яктан урнаштырырга кирәк.

Газ тутыру станцияларен урнаштыру өчен жир кишәрлекләренең максималь күләмнәре, аларның житештерүчәнлегенә карап, елына 10 мең тонна - 6 га; елына 20 мең тонна - 7 га; елга 40 мең тонна - 8 га тәшкил итә.

Газ тутыру пунктларын урнаштыру өчен жир кишәрлекләренең күләмен 0,6 гектардан да артык алмаска кирәк.

4.13.4. Су белән тәэмин итү объектларында авыл жирлегенә халкының норматив ихтыяжларын билгеләүгә тәкъдимнәр.

Торак пунктларны су белән тәэмин итү системаларын проектлау, шул исәптән су белән тәэмин итү чыганаclarын сайлау, су жыю корылмаларын урнаштыру таләпләре нигезендә 30.13330.2012 СНИП 2.04.01-85 * «Эчке суүткәргеч һәм биналарны канализацияләү» Актуальләштерелгән редакциясе, СП 31.13330.2012 СНИП 2.04.02-84 «Су белән тәэмин итү. Тышкы челтәрләр һәм корылмалар», СП 42.13330.2011 СНИП 2.07.01-89 Актуальләштерелгән редакция. Шәһәр төзелеше. Шәһәр һәм авыл жирлекләрен планлаштыру һәм төзү (бүлек 12), СанПиН 2.1.4.1074-01 «Питьевая вода. Эчә торган су белән тәэмин итүнең үзәкләштерелгән системаларының сыйфатына карата гигиена таләпләре. Сыйфатның контроле. «Кайнар су белән тәэмин итү системаларының иминлеген тәэмин итүгә карата гигиена таләпләре» СанПиН 2.1.4.1175-02 «Үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү сыйфатына гигиеник таләпләр. Чыганаclarны санитар саклау », ГОСТ 2761-84 * "үзәкләштерелгән хужалык-эчә торган су белән тәэмин итү чыганаclarы. Гигиеник, техник таләпләр һәм сайлау кагыйдәләре», СанПиН 2.1.4.1110-02 «Эчәргә яраклы су белән тәэмин итү чыганаclarын һәм суүткәргечләрне санитар саклау зоналары».

Халыкның хужалык-эчә торган ихтыяжлары өчен тәүлеккә уртача (бер елга) су куллануның чагыштырма күрсәткечен түбәндәге күләмдә кабул итәргә кирәк:

- эчке суүткәргеч һәм канализация белән жиһазландырылган, ванна һәм жирле су жылыткычлары булган биналар өчен - бер кешегә 200 литр;

- эчке суүткәргеч һәм канализация белән жиһазландырылган биналар өчен, үзәкләштерелгән кайнар су белән тәэмин ителеш тәүлегенә 270 литр тәшкил итә.

Су алу корылмаларының типларын һәм урнашу схемаларын территориянең геологик, гидрогеологик һәм санитария шартларыннан чыгып сайларга кирәк.

Су үткәрү челтәрләрен божра белән проектларга кирәк. Суүткәргечләрнең тупик сызыкларын куллану рөхсәт ителә:

- һәлакәтне бетерү вакытында су белән тәэмин итүдә тәнәфес булуга юл куелса, житештерү ихтыяжларына су бирү өчен;

- торбаларның диаметры 100 мм дан артмаган хужалык-эчә торган ихтыяжларга су бирү өчен;

- Янгынга каршы тору яисә хужалык-янгынга каршы ихтыяжлар өчен, линия озынлыгында су тотылуга карамастан, су бирү өчен 200 метрдан да артык түгел.

Биналар һәм корылмаларның эчке суүткәргеч челтәрләренең тышкы суүткәргеч челтәрләре бөгелү рөхсәт ителми.

4.13.5. Су бүлөп бирелгән объектларда авыл жирлеге халкының норматив ихтыяжларын билгеләүгә тәкъдимнәр.

Торак пунктларны канализацияләү системаларын проектлауны уртак таләпләр нигезендә башкарырга кирәк 30.13330.2012 СНИП 2.04.01-85 * «Эчке суүткәргеч һәм биналарны канализацияләү», 32.13330.2012 СНИПның Актуальләштерелгән редакциясе 2.04.03-85* «Канализация. Тышкы челтәрләр һәм корылмалар», СП 42.13330.2011 СНИП 2.07.01-89 Актуальләштерелгән редакция. Шәһәр төзелеше. Шәһәр һәм авыл жирлекләрен планлаштыру һәм төзү" (12 бүлек).

Көнкүреш агымлы суларны тәүлеклек уртача уртача исәпләнгән су белән чыгару территориядә һәм яшел утыртмаларда су тотуны исәпкә алмыйча, тәүлеклек уртача уртача уртача исәпләнгән су куллануга тигез итеп кабул ителә.

Территориаль планлаштыру документларын эшләгәндә, уртача тәүлеклек (бер елга) сулыкны аерып алу түбәндәге күләмдә рөхсәт ителә:

- шәһәр торак пунктлары өчен - бер кешегә 550 л/тәүлек;
- авыл торак пунктлары өчен - бер кешегә 150 л/тәүлек.

Агып төшүче суларның чистарту корылмалары майданын елның жылы чорында торак пунктны торак төзелешенә карата өстенлек итүче жыллар өчен билгеләнгән яктан су агымы буенча түбәнрәк юнәлештә урнаштырырга кирәк.

Йорт яны жир кишәрлекләре белән индивидуаль йортларда яшәүче халык өчен төзелешнең тыгызлыгы түбән булу, агып төшүче суларны чистартуның үзкыйммәте, рельефның катлаулылыгы аркасында, автоном су чыгару системасын төзекләндерү мөмкин.

Канализациянең автоном системасы агып төшүче суларны өйдән чыгарудан жыюны, аларны чистартыр өчен автоном корылмаларга илтүне, агып төшүче суларны муниципаль районда булган чистарту корылмаларына чыгаруны тәэмин итәргә тиеш. Очкыч корылмаларны йорт биләмәләре территориясендә яки берничә бина өчен аерым торучы чистарту корылмалары итеп (кагыйдә буларак, социаль-көнкүреш хезмәт күрсәтү объектлары) урнаштыру тәкъдим ителә.

ИСӘП-ХИСАП КҮРСӘТКЕЧЛӘРЕН НИГЕЗЛӘУ БУЕНЧА МАТЕРИАЛЛАР

Нормативлар түбәндәге норматив хокукий актлар таләпләре нигезендә әзерләнгән:

Федераль законнар:

Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексының 2004 елның 29 декабрәндәге 190-ФЗ номерлы (02.07.2021 мөх.).

«Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон (01.07.2021).

«Күмү һәм күмү эше турында» 1996 елның 12 гыйнварындагы 8-ФЗ номерлы Федераль закон;

Россия Федерациясенең башка норматив актлары:

«Методик рекомендацияләр турында» Россия Мәгариф һәм фән министрлығының 2016 елның 04 маендагы АК-950/02 хаты Россия Федерациясе субъектлары территорияләрендә оптималь урнаштыру критерийларын билгеләү өчен яқынча әһәмияткә ия» (2016 елның 08 августындагы).

РФ Сәламәтлек саклау министрлығының "Ашыгыч ярдәм күрсәтү тәртибен, шул исәптән ашыгыч махсулаштырылган медицина ярдәмен күрсәтү тәртибен раслау турында" 20.06.2013 № 388н боерыгы

РФ Сәламәтлек саклау министрлығының "Сәламәтлек саклау өлкәсендә халыкның ресурслар белән тәмин ителеш нормативларын һәм нормаларын куллану турында методик тәкъдимнәрне раслау турында" 2018 елның 20 апреләндәге 182 номерлы боерыгы.

Россия Мәдәният министрлығының "Россия Федерациясе субъектларына һәм жирле үзидарә органнарына мәдәният оешмаларын үстерү һәм халыкны мәдәният оешмалары хезмәт белән тәмин итү буенча методик тәкъдимнәрне раслау турында" 02.08.2017 № Р-965 боерыгы.

Татарстан Республикасының норматив актлары:

Татарстан Республикасының шәһәр төзелешен проектлауның республика нормативлары расланды. ТР МКның 2013 елның 27 декабрәндәге 1071 номерлы карары белән (19.07.2021 ред).

«Татарстан Республикасында шәһәр төзелеше эшчәнлегенә турында» 2010 елның 25 декабрәндәге 98-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы;

«Ижтимагый инфраструктура, социаль хезмәт күрсәтүләр белән 2024 елга кадәр тәмин ителешнең социаль гарантияләре дәрәжәсен билгеләү турында» 2009 елның 26 гыйнварындагы 42 номерлы Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты карары (үзгәрешләр һәм өстәмәләр белән).

«Кама Тамагы муниципаль районы» муниципаль берәмлегенә һәм аның составындагы муниципаль берәмлекләренә территорияләре чикләрен билгеләү һәм аларның статусы турында» 2005 елның 31 гыйнварындагы 24-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы (13.12.2014 ел редакциясе).

«Татарстан Республикасында шәһәр төзелеше эшчәнлегенә турында» 2010 елның 25 декабрәндәге 98-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы (4.10.2021 редакциясендә).

«Калдыклар, шул исәптән каты коммуналь калдыклар белән эш итү өлкәсендә, Татарстан Республикасының территориаль схемасын раслау турында» 2018 елның 13 мартындагы 149 номерлы ТР МК карары.

«Татарстан Республикасында каты коммуналь калдыкларны туплау нормативларын раслау турында» Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2016 елның 12 декабрендәге 922 номерлы карары.

Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районының норматив актлары:

Кама Тамагы муниципаль районын территориаль планлаштыру схемасы (актуальләштерелгән редакция), 16.12.2013 № 213 Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы Советы карары белән расланган.

Татарстан Республикасын территориаль планлаштыру схемасы (кертелгән үзгәрешләр белән), расланган. Министрлар Кабинетының 27.03.2021 нче карары белән.

2015 елның 17 июнендәге 40-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы 2030 елга кадәр Татарстан Республикасын социаль-икътисадый үстерү стратегиясен (2019 елның 25 декабрә үзгәрешләр белән) раслау турында (05.04.2019 N 31-ТРЗ, 25.12.2019 N 112-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы законнары редакциясендә)

2016-2021 елларга һәм 2030 елга кадәр план чорына Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районының социаль-икътисадый үсеш стратегиясе Татарстан Республикасы Кама Тамагы МР Советының 2016 елның 8 августындагы 78 номерлы карары белән расланган

Проектлау һәм төзелеш буенча кагыйдәләр жыйнагасы:

СП 42.13330.2016 "Шәһәр төзелеше. Шәһәр һәм авыл жирлекләрен планлаштыру һәм төзү. СНиП актуаль редакциясе 2.07.01-89 * (раслаулар). Россия Төзелеш министрлыгы боерыгы белән 2016 елның 30 декабрендәге 1034/пр, 10.02.2017 мөхәррирләрендә).

СП 35-106-2003 «Өлкән яшьтәге кешеләргә социаль хезмәт күрсәтү учреждениеләрен исәпләү һәм урнаштыру».

СП 30.13330.2016 «СНиП 2.04.01-85* «Эчке суүткәргеч һәм биналарны канализацияләү»;

СП 32.13330.2018 «СНиП 2.04.03-85 «Канализация. Тышкы челтәрләр һәм корылмалар»;

СП 59.13330.2020 «СНиП 35-01-2001 Халыкның аз хәрәкәтләнүче төркемнәре өчен биналар һәм корылмаларның үтемлелеге;

«Шәһәр һәм авыл жирлекләре территорияләрен тотуга, су объектларына, эчә торган суга һәм эчә торган су белән тәэмин итүгә, атмосфера һавасына, туфракка, торак урыннарына, житештерү, ижтимагый биналарны эксплуатацияләүгә, санитар-эпидемиягә каршы (профилактик) чараларны оештыруга һәм үткәргүгә санитар-эпидемиологик таләпләр»;

СанПиН 1.2.3685-21 «Яшәү тирәлегә факторларының кеше өчен иминлеген һәм (яисә) зарарсызлыгын тәэмин итүгә карата гигиена нормативлары һәм таләпләр»;

МДК 11-01.2002 "Россия Федерациясендә зиратларны жирләү һәм тоту тәртибе турында тәкъдимнәр".

Башка документлар:

Янгын сагы объектларын проектлау нормалары. НПБ 101-95 (утв. РФ Эчке эшләр министрлыгының ГУГПС идарәсе, РФ Эчке эшләр министрлыгының 30.12.1994 № 36 боерыгы белән кертелде.

Интернет-чыганаclar:

Территориаль планлаштыруның федераль дәүләт мәгълүмат системасы (ГП ФИС) - <https://fgistp.economy.gov.ru/>.

Дәүләт статистикасының федераль хезмәте - <http://gks.ru>.

Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы администрациясенең рәсми сайты - <https://kamskoye-ustye.tatarstan.ru/>

Нормативлар әзерләгәндә түбәндәгеләр исәпкә алынды:

- авыл жирлегенең административ-территориаль төзелеше;
- авыл жирлегенең социаль-демографик составы һәм халык тыгызлыгы;
- табигать-климат шартлары;
- Кама Тамагы муниципаль районының социаль-иқътисадый үсеш программасы;
- социаль-иқътисадый үсеш фаразы;
- жирле үзидарә органнарының һәм кызыксынган затларның тәкъдимнәре.

Нормативларның төп өлешендә шәһәр жирлеге халкының тәэмин ителешенең минималь мөмкин булган дәрәжәсенең исәп күрсәткечләре һәм мондый объектларның шәһәр жирлеге халкы өчен максималь мөмкин булган территория белән файдалану дәрәжәсенең исәп-хисап күрсәткечләре билгеләнгән жирлекнең жирле әһәмияттәге объектлары исемлеге Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексының 29.2 статьясындагы 4 өлешендә күрсәтелгән таләпләр, шулай ук нормативлар проектын эшләүгә техник бирем белән билгеләнгән.